

autem nequissimo animo, ac voluntate succurrunt, scilicet ut per ejusmodi auxilium in laqueos suos trahant incautos, misereque perdant. 4. Quia Deus *constanter* juvat, cum motivum juvandi, scilicet bonitas ipsius, semper idem sit; Dæmones vero non nisi tamdiu juvant, quamdiu voto suo necdum sunt potiti; ubi autem semel in pedicas suas, et desperationem perduxerint, sponte deserunt.

Ex occasione thematis : *Nolite locum dare diabolo* : possunt fraudes dæmonis explicari, quas erga ejusmodi superstitiosos homines exeret. 1. Quia promittit sæpe, quæ dare non potest, sicut Christo dixit. Hæc omnia tibi dabo; cum tamen ad eum non pertinerent. 2. Quia falsas divitias, et voluptates pro veris offert; hinc sæpe constat stercus pro auro, mures pro avibus, cadavera pro vivis pulchrisque corporibus, ab eo fuisse oblata. 3. Quia in prædicationibus plerumque mendacia miscet, aut certe amphibologiis utitur, ut facilius decipiat, quæ omnia fusius videri possunt explicata apud Fabrum conc. iv, in Festo Epiph. n. 2.

Ex occasione thematis : *Auferam maleficia de manu tua, et divinationes non erunt in te* : (MICHEA v, 11.) potest concionator dicere, se quoque omnes superstitiones, quantum in ipso erit, de cordibus auditorum ablaturum, ideoque varias observantias quæ plerumque in figuris, verbis, diebus, omnibus, somniis, rebus sacris, etc., committi solent, relaturum, earumque vanitatem ostensurum, prout fuse fecit Faber per totam conc. v., in Epiph.

Ex occasione thematis : *Non inveniatur in te, qui ariolos sciscitetur* : (Deut. xvii, 10.) possunt in primis varia divinationum genera ex astris, elementis physiognomia, somniis, circulis, explicari. Deinde vero ostendi, quam sit impium, stultum, et periculosum ejusmodi divinationes usurpare, aut expetere. De qua materia Fab. per totam conc. iv et vi, in Epiph. agit.

Ex occasione thematis : *In manibus tuis sortes meæ* : (Ps. lvi, 16.) possunt in primis varia genera sortis, scilicet divisorie, consultorie, et divinatorie, explicari, et quousque licite sint, ostendi. 1. Vero demonstrari, quam fallaces, noxiæ, et vanæ sint sortes, quæ a fortuna, aut dæmonibus petuntur : atque adeo multo melius, et sapientius faciant, qui cum S. Davide dicunt : In te, Domine speravi : Dixi, Deus meus es tu; in manibus

tuis sortes meæ. Per hanc enim sortem semper obtinetur optimum, quod desiderare possumus, scilicet id, quod divina de nobis voluntas disposuit, quodque non potest non esse optimum. Vide Fabrum conc. vi, in Epiph., n. 6.

Ex occasione thematis : *Maleficos non patieris vivere* : potest institui iudicium super maleficos, et i, quidem gravitas peccati ab eis commissi ostendi per hoc, quod ejusmodi peccatum sit contra omnes primarias virtutes tam theologicas, scilicet fidem, spem, et charitatem, quam morales, prudentiam, justitiam, temperantiam, fortitudinem. Ne inauditi damnentur, possunt eorum excusationes audiri, et refutari, quod scilicet etiam Christus, et Apostoli satanæ imperaverint; ut aliquid faceret : quod talia media reipsa comprobentur, effectum suum habuisse : quod meræ res sacræ adhibeantur etc., quæ omnia fusius apud Fabrum conc. iv, v. 3, refutata videri possunt.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Apud Lygureos Thraciæ populos, Antilistes Oracula redditori, multo prius vino se ingurgitabant. Contra vero apud Clarios futura prædictori aquam prius large hauriebant. *Texto in offic.*, c. xxxiii.

Olim idolorum sacerdotes antequam responsa ab oraculis peterent, altius proclamabant : Procul hinc sit lotus, et unctus, christianus scilicet aqua baptismali lotus, et oleo chrisimatis in confirmatione unctus. Hinc chrisimatis quondam Juliano omnia irrita cedebant, quia christianus, qui gentilis, credebatur, intererat. *Fab. conc. iv, in Epiph.*

FUGA. — Cassandra Priami filia, cum Apollini copiam sui corporis promississet, ab eodem vates facta est : cum autem non stetisset promissis, iratus Deus fecit, ut ejus vaticiniis fides non haberetur. An non autem hoc magis dæmoni convenit. *Textor.*, c. xxxiii.

Phavorinus apud Gellium, fidem divinationis non esse adhibendam, hoc discursum ducere conatus est : Aut adversa eventura dicuntur, aut prospera? Si adversa, et mentiantur, miser frustra fies timendo : si non mentiantur, jam inde ex animo fies miser, atque am fato fias. Si prospera, et fallant, miser fies frustra expectando : si non fallant, expectatio rei suspensum fatigabit, et fu-

turum gaudii fructum spes ante desloravit. *Idem*, c. xxii.

DAMNUM. — Damna per artes magicas creari solita, recte antiqui per figmentum Medæe explicare conati sunt. Ut enim illa Draconem custodem velleris aurei sopivit, ita magia conscientiam gratiæ custodem. Ut illa pallam veneno infectam Creusæ misit, eamque interemit, ita magia suis muneribus animam necat. Et tandem, ut Medea filios ex Jasone susceptos interemit; ita magia fructus omnes honorum operum perimit. *Ovid.*, l. II, et *Senec. in Media*.

AUCTORES.

Joannes Buseus in Panario. V. eodem.
Josephus Langius in Polyanth. V. eodem.

Matthias Faber conc. iv, v et vi, in Festo Epiphaniæ.

Jacobus Marchantius in horto Pastorum tr. ii, lect. II.

Christophorus Lehmann in Florilegio part. iv. V. eodem.

TACITURNITAS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus immodicum loquendi appetitum refrænans; ita ut, quemadmodum B. Albertus Magnus loquitur, non tantum ab illicitis, sed licitis, etiam verbis abstinemus, juxta illud S. Davidis : Oblutui, et humiliatus sum, et siliui a bonis. *Ps. xxxviii, 3. In Parad.*, c. xxxi.

DIVISIO. — Dividitur a nonnullis in Taciturnitatem proprie dictam, seu *oris*; et minus proprie dictam, seu *operis*; per priorem a verbis proprie dictis, per posteriorem ab æquivalentibus verbis, seu actionibus quietem turbantibus abstinemus. Hinc etiam hæc vetant in suis regulis Camaldulenses Monachi, dum aiunt : Quoniam vero silentium non solum loquendo frangitur, sed etiam, et magis, aliquo sonitu, fragore, vel strepitu, ideo inviolabili observatione caveatur, ne unquam horis silentio deputatis, aliquid in cella, vel extra cellam monachi, vel conversi in officinis operentur, quod sonitum aliquid, aut strepitum possit causare. *Nicronus, in Reg. xxvi, n. 43.*

ACTUS. — Præscripta silentii tempora di-

ligenter observare : ita ut, quemadmodum Societas Jesu suis præscribit, extra tempora recreationis assignata, nemo loquatur, nisi obiter, et perpaucis, aut de rebus necessariis. *Reg. con. xxvi.*

Etiã temporibus colloquutioni concessis ad audiendum magis, quam loquendum inclinare, juxta illud S. Jacobi monitum : Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. *Item 1, 19.*

Non respondere, prius quam alter sermonem absolverit, et perfecte quis audiverit : ita Ecclesiasticus monet dicens : Priusquam audias, ne respondeas verbum; qui enim prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, et confusione dignum. *Ecl. 11.*

Inter ipsa colloquia brevem potius quam longum sermonem amare, sibi que de suo sermone dictum credere, quod S. Thomas Aquinas de concionibus dixit : Sermones breves valde accepti sunt, quia si sunt boni, avidius audiuntur, si mali, parum gravant. *In illud D. Pauli, Perpaucis scripsi vobis.*

Non contendere, aut rixari cum altero, cum quis ad iracundiam, vel rixam incitatur : exemplo S. Davidis de seipso dicens : Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. (*Ps. xxxvi, 5.*) Hinc antiquum illud monitum natum. L. III, de *imit.*, c. xli, § 1.

Contra verhosos noli contendere verbis.

Etiã injuria accepta silere, ac nemini, nisi Deo, et Sanctis queri de offensa, nam juxta verus effatum :

Lædi, et silere, Summa est fortitudinis.

Revela ergo Domino viam tuam, et ipse faciet. (*Psal. xxxvi, 5.*) Sic pius Asceta in Christi persona monet dicens : Erige cor tuum ad me in celum, et non contristabit te contemptus hominum in terris. L. III, de *imit.* c. xli, § 1.

GRADUS. — Primus est, ab illicitis, et otiosis verbis abstinere, memoremque esse sententiæ Christo prolatae : Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii. *MATH. xii, 36.*

Secundus est, a licitis etiam, et bonis verbis abstinere : nam, teste Smaragdo, qui ta-

citurnitatis virtutem veraciter amat, necesse est, ut ad tempus etiam a bonis locutionibus taceat, ut virtutes ceteras ad tempus tacendo nutriat, quas nutritas iterum tempore congruo, sapienter proferat. *SMARAGD. in reg. S. Bened.*

Tertius est, a necessariis quoque verbis, quietis et virtutis amore, abstinere: maxime si ad propriam defensionem pertineat; uti exemplo suo Christus docuit, dum coram Pilato gravissime acensatus tacuit, ita ut ipse præses vehementer miraretur. *MARC. xv. 5.*

Ex SACRA SCRIPTURA.

QUALITAS. — Et erit opus justitiæ pax, et cultus justitiæ silentium. *ISAIA, xxxii. 17.*

Aurum tuum, et argentum tuum conila, et verbis tuis facito stateram, et frenos oris tuo rectos, et attende, ne forte labaris in lingua tua. *ECL. xxi. 29.*

Sit sermo vester, est, est, non, non: quod autem his abundantius est, a malo est. *MATTH. v. 37.*

Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem, et imprudens non servabit tempus. *ECL. xii. 7.*

NECESSITAS. — Ubi verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. *PROV. xiv. 23.*

Si quis autem putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est Religio. *LUC. i. 26.*

Numquid qui multa loquitur, non, et audiet? aut, vir verbosus justificabitur? *JOB. xi. 2.*

In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. *PROV. x. 49.*

Qui multis utitur verbis, hedet animam suam. *ECL. xx. 8.*

In multis sermonibus invenietur stultitia. *ECL. iii. 2.*

Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam desper, immundum erit. *NUM. xix. 15.*

Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio. *PROV. xxix. 20.*

UTILITAS. — Sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se. *THREN. iii. 28.*

Bonum est præstolari cum silentio salutari Dei. *IBID. 26.*

Qui custodit os suum, custodit animam

suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. *PROV. xiii. 3.*

Qui vult vitam diligere, et dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo. *I. PETR. iii. 10.*

Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum, habebit amicum Regem. *PROV. xxi. 10.*

Mala aurea in lectis argenteis, qui loquuntur verbum in tempore suo. *PROV. xxv. 11.*

Hæc dicit Dominus Deus, Sanctus Israel, si revertamini, et quiescatis; salvi eritis, *ISAIA xxx. 15.*

DIGNITAS. — Est tacens, qui invenitur sapiens: et est odibilis, qui procaax est ad loquendum. *ECL. xx. 6.*

Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potens etiam fræno circumducere totum corpus. *JAC. iii. 2.*

Qui moderatur sermones, doctus et prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus. *PROV. xvii. 27.*

Honor, et gloria in sermone sensati: lingua autem imprudentis subversio illius. *ECL. v. 15.*

Tacitus, et sensatus honorabitur. *ECL. xxi. 31.*

JUCUNDITAS. — Tibia, et psalterium suavem faciunt melodiam et super utraque lingua suavis. *ECL. i. 41.*

Lætatur homo in sententia oris sui, et sermo opportunus est optimus. *PROV. xv. 23.*

Beatus vir, qui non est lapsus in ore suo. *ECL. xv. 1.*

Et lætati sunt, quia siluerunt, et deduxit eos in portum. *PS. cvi. 30.*

EX SS. PATRIBUS, ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, et multiloquio peccata sibi colligat. Si restrictior, et ripis coerceatur, cito lutum colligit amnis, et undas. Jugum sit verbis tuis, et statera, atque mensura, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus. *S. AMBR. l. I, de offic.*

Ingreditur mors per ostium tuum, si falsa loquaris, si turpiter, si procaaxiter; postremo si ubi non oportet loquaris. *S. AMBR. l. II, de Virg.*

Tempus tacendi, et tempus loquendi. Discreta vicissitudine pensanda sunt tempora: ne aut, cum restringi lingua debet, per ver-

ba se inutiliter solvat; aut, cum loqui utiliter potest, semetipsam plene restringat. *S. GREG. l. VII, mor.*

Discreta quippe vicissitudine pensanda sunt tempora, ne aut, cum restringi lingua debet, per verba inutiliter defluat; aut, cum loqui utiliter potest, semetipsam pigre restringat; ait *S. Gregorius*: Idque illustrat aliqua similitudine allegata ex Psalmista, desumpta a janua, seu ostio, quod non semper tenetur clausum, sed tempore convenienti aperitur, et clauditur: quod bene

Psalmista considerans dicit: *Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis*: non enim poni ori suo parietem, sed ostium petit, quod videlicet aperitur, et clauditur, unde et nobis caute providendum est; quatenus et os discreto et congruenti tempore vox aperiat, et rursus congruo taciturnitas claudat. Teligit quoque hoc punctum *S. Ambrosius*, cum ait: Quid igitur?

Mutos nos esse oportet? Minime: est enim tempus tacendi, et tempus loquendi: deinde si pro otioso verbo reddemus rationem, videamus ne reddamus, et pro otioso silentio. Jam cap. antecedenti asseruerat Sapientia Dei dicens: *Dominus dedit mihi linguam eruditionis, ut sciam, quando oporteat sermonem dicere*: merito ergo sapiens, quia a Domino accepit, quo tempore sibi loquendum sit; unde bene ait Scriptura: *Homo sapiens tacebit usque ad tempus*. *S. GREG. l. III, Pastor. admon. xv.*

Qui taciturnitatis virtutem veraciter amat, necesse est, ut ad tempus etiam a bonis locutionibus taceat, ut virtutes ceteras ad tempus tacendo nutriat: quas nutritas iterum tempore congruo sapienter proferat. *SMARAGD. in reg. S. Ben. c. xi.*

Diu considera quid loquendum sit, et adhuc tacens provide ne quid dixisse poeniteat. *HEROS. in Epyt.*

Silendi patientia, opportunitas loquendi, et contemptus divitiarum, sunt maxima virtutum fundamenta. *AMBR. in Offic.*

NECESSITAS. — Cito insidiator pudoris verbum excipit, quod revocare desiderat. Si Eva clausa fuisset janua, nec Adam deceptus fuisset, nec respondisset, hoc est, per Evæ ostium. *S. AMBR. l. III, de Virg.*

In nullo statu, et ordine stabit pax, et disciplina, si non adest censura silentii, quietis amica, quæ est devotionis nutrimentum, et contentionis obturatio. *THOM. KEMP. s. iv, ad Nov.*

Quæ murum silentii non habet, patet inimici jaculis civitas mentis, et cum se per verba extra semetipsam eijcit, apertam se adversario ostendit, quam tanto ille sine labore superat, quanto et ipsa, quæ vincitur contra semetipsam per multiloquium pugnat. *S. GREG. l. e.*

Mens, quæ non habet murum silentii, de facili penetratur jaculis inimici, et ideo dicit Augustinus, murum debet esse os hominis, nisi ad tria, scilicet ad laudem Dei, et accusationem sui, et utilitatem proximi. *S. BONAV. in reg. nov. c. xxy.*

Quid præ cæteris debemus discere, quam tacere, ut possimus loqui, ne prius me vox condemnet mea, quam absolvat aliena? scriptum est enim: *Ex verbis tuis condemnaberis*. Quid opus est igitur, ut properes periculum suscipere condemnationis loquendo, eum tacendo possis esse tutior. *S. AMBR. l. I, de offic. c. ii.*

Vere in magno periculo sunt homines sine silentio, ut equitantes equum rabidum sine fræno: in domo succensa sunt sine obstaculo; in via in qua est fovea; abyssalis sine operculo, sunt ut castrum sine clausura: sunt ut urbs sine porta, ut navis sine anchora, ut vinea sine sepe. *BELLOVAC. spec. l. III, epist. iv, p. 1.*

Levis quidem sermo, quia leviter volat, sed graviter vulnerat: leviter transit, sed graviter urit: leviter penetrat animum, sed non leviter exit: leviter profertur, sed non revocatur; facile volat, ideo charitatem facile violat. *S. BERN. in serm.*

Non frustra lingua in udo est, qua facile labitur. *S. AUG. in Ps. xviii.*

Necessarium est silentium perpetuum, quousque per illud a vitio petulantia in dicendo faveatur, et in otio discere possint; quid, quomodo, quando loqui oporteat. *S. BASIL. in Reg. brev. cviii.*

Multus sermo, mentem immoderate distrahens non solum otiosam in spirituali exercitatione efficit, sed etiam demoni accediæ eam prodit, qui eandem rursus immoderate relaxans, ac dissolvens, dæmonibus iracundiæ, ac doloris præsidibus tradit. *S. DIADECHUS, c. xcvi.*

Quid autem præ cæteris debemus discere, quam silere, ut possimus loqui, ne prius me condemnet vox mea, quam absolvat aliena? *S. AMBR. l. de offic. c. ii.*

Religa linguam tuam, si vis esse Religiosus, quia sine lingue religatione vana est.

S. BERN. ad *Nier. dectr. ascet.* VIII, t. II, c. 1.

Ubi non est taciturnitas, ibi homo de facili ab adversario superatur; sicut enim urbs patens, et absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. B. ALBERT. MAGN. *l. de virt.* c. XXXI.

UTILITAS. — Quia neminem sciebat (David) castum os servare posse (ait Sanctus Ambrosius) ab immunditia sermonis, ipse sibi silentio legem imposuit innoctiæ, ut tacendo culpam declinaret, quam vix effugere posset, loquendo. S. AMBR. *l. c.*

Silentium, docente Isaia, *cultus justitiæ, et bonum est expectare*; ut docet Jeremias, *salutare Dei cum silentio*; ad hunc ergo justitiæ cultum, ad hanc omnium virtutum matrem, nutricem, custodem, et te, et alios, quicumque tui similes proficere cupiunt invitibus, invito, et provoco. S. BERN. *epist.* XXX.

Est magnum, et negotiosum silentium, ut erat Susanna, quæ plus egit tacendo, quam si esset locuta; tacendo enim apud homines, locuta est Deo; nec ullum majus iudicium suæ castitatis invenit, quam silentium. In eodem capite prosequendo silentii laudem, ait: Et cui nisi unicuique nostrum scriptum est: *Sepi possessionem tuam spinis, et aurum, et argentum tuum alligat, et ori tuo fac ostium, et vectem, et verbis tuis jugum, et stateram.* Possessio tua mens tua est, aurum tuum et argentum tuum, eloquium tuum est; eloquia Domini argentum igne examinatum; bona etiam possessio mens bona. Denique possessio pretiosa homo mundus. Sepi ergo hanc possessionem, et circumvallato. S. AMBR. *l. III, de off. c. III.*

Praeclara res est silentium, et nihil aliud, quam mater sapientissimorum cogitatum, S. DIADOCUS, *ap. l. c.*

Per silentium conscientia serenatur, pœna vitatur, pax conservatur, et mens per contemplationem expeditus elevatur. UMBERT. *epist.* III, *rot. l.*

Silentium bene servando, obedientiam etiam servas, humilitatem retines, verecundiam adornas: senibus reverentiam exhibes, juvenibus exemplum præbes, levibus, et dissolutis timorem incutis, extranei bonam famam, intranei pacem, et concordiam generas. THOM. KEMP. *de silent.*

Obstructo inutilium verborum meatu, inclusus amoris ignis cogitationes modifecat, compungit animum, fugat vitia, lacryma-

rum educit fontes; custodit ostia, sectatur pacem, sursum cor erigit Deoque conjungit. Tunc composita proferuntur eloquia, sale condita, et considerate circumspicita. S. LAUR. *Just. in se amo.* XXI.

Discamus, et nos prius non loqui, ut postea ad loquendum ora reseremus. Sileantur certo tempore, ad præceptorum eloquia pendamus, nihil nobis videatur rectum esse, nisi, quod discimus, ut post multum silentium de discipulis efficiamur magistri. S. HIER. *Eecl.* III.

Dum strepitus humani cessant alloqui, construitur in se per silentium templum Spiritus Sancti: Hinc est, quod de Israelitici templi constructione sacra testatur historia, quia malleus, et securis, et omne feramentum non sunt audita in domo Domini, cum ædificaretur. Templum quippe Dei per silentium crescit, quia, cum mens humana per exteriora verba se non diffundit, in sublime fastigium spiritualis ædificii structura consurgit, tantoque succrescens in altiora sustollitur, quanto per custodiam silentii externi sese fundere prohibetur. Custos enim justitiæ silentium. S. PETR. *Damian. ep.* CXXX.

Est multum pro honore vestro, et fama ordinis, si pro reverentia hospitium in præsentia eorum verecundi et taciturni appareatis; plus enim ædificas bonis moribus, quam curiositate sermonis. *Rem. f. 4, ad Novitios.*

Silentium, cum tanto splendeat decore, mater jure merito censetur virtutum Monachorum. B. ANTHOCHUS *ho. CHH.*

DIGNITAS. — Majus est, linguam refrænare, quam capere civitatem; quia illud insultat exterius; sed istud interius. S. AVG. *apud Man. tr.* LXXXVIII, *di. c. VIII, n. 4.*

FACILITAS. — Numquid non laboriosius est linguam per tot proluxa loquacitatis verba discurrere, quam in suo quietam silentio permanere? unde non immerito de quibusdam per Jeremiam dicitur: *Docuerunt linguam suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt: laborasse namque dicuntur, ut nequiter agerent, qui tacendo sine peccato atique melius quierissent.* S. PETRUS *Dam. s.* XXXIV.

Malum hominem tacendo potius quam respondendo superabis. S. CHRYS.

Recte scit dicere, qui ordinate scit tacere. GREG. III, *Mar.*

Si vindicare vis, sile et funestam ei dedisti plagam. S. CHRYS.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Maximi Sanctorum humana consortia, ubi poterant, vitabant, et Deo in secreto vivere eligeabant. L. I, XVIII, § 1.

Facilius est omnino tacere, quam verbo non excedere. *Ibid.* § 2.

Tellem, me pluries tacuisse, et inter homines non fuisse. L. II, x, § 1.

NECESSITAS. — Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redii. Hoc sapiens experimur, quando diu fabulamur. L. V, XX, § 2.

Nemo secure loquitur, nisi qui libenter tacet. *Ibid.*

Qui intendit ad interiora, et spiritualia pervenire, oportet eum Jesu a turba declinare. *Ibid.*

UTILITAS. — In silentio, et quiete proficit anima devota, et discit abscondita scripturam. L. I, x, § 6.

Si te subtraxeris a superfluis locutionibus, et otiosis circumfutionibus, nec non a novitatibus et rumoribus audiendis, invenies tempus sufficientes, et aptum pro meditationibus insistendis. *Ibid.* § 1.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — De Christi silentio testatur S. Bernardus; dum tractans illa verba: *Ipsum audite: sic loquitur: Ecce Domine Jesus, vel jam nunc loquere. Quousque siles? quousque dissimulas? diu tacuisti, et valde diu. Vel jam nunc habes loquendi licentiam a Patre.* (Ser. 1, *de Epiph.*) Et Isaïas: *Non aperuit os suum, sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obtutescet, et non aperiet os suum.* ISA. LIII, 7.

B. Virgo, teste S. Bernardo, in omni textu Evangeliorum non nisi quatuor loquens auditur. Primo quidem ad Angelum, sed cum jam semel, atque iterum allocutus eam fuisset. Secundo ad Elisabeth, quando vox salutationis ejus Joannem exultare fecit in utero, et ea magnificante Mariam, ipsa magis Dominum magnificare curavit. Tertio ad Filium, cum jam esset annorum duodecim, quod ipsa, et Pater ejus dolentes quæsiisset, quod ipsa, et Pater ejus dolentes quæsiisset. Quarto in Nuptiis ad Filium, et ministros. (S. BERN. *s. in signum magnum.*) Sed et Nicophorus, Erat, inquit, Maria in rebus omnibus honesta, et gravis, pauca admodum,

et eaque necessaria loquens; ad audiendum facilis; et perquam affabilis, honorem, et venerationem omnibus exhibens. S. Bernardus quoque idem confirmans sapientissima Virgo, ait, ornata erat discretissima taciturnitate; nil enim locuta, quod non præmeditata. Numquam tamen silentii amorem magis declaravit, quam cum S. Josepho dimittere eam volente, tacuit, suamque causam, et defensionem Deo commisit. L. II, *hist.* c. XXIII.

Susanna, teste S. Ambrosio, tacebat in periculis, et gravius verecundiæ, quam vitæ damnum esse putabat; nec arbitrabatur periculum pudori tuendam salutem. Deo soli loquebatur, qui poterat casta verecundiæ eloqui. II. *Offic.* 18.

S. Francisus, ut S. Bonaventura de eo scribit, evangelicum a fratribus observari volebat silentium, ut videlicet ab omni verbo otioso omni tempore abstererent solliciti, tamquam reddituri in die judicii de hujusmodi rationem: Sed et si quem invenisset fratrem verbis assuetum inanibus, graviter arguebat. *Vit. v.*

Palladius refert, sub abbate Ammona fuisse tria millia monachorum, tantumque exercebunt silentium, ut viderentur esse in solitudine, unquoque occulte peragente suum vite institutum, solum ante specie quadam in mensa sedisse, conantes se invicem latere. *Hist. Lum.* XLVIII.

S. Hieronymus testatur, se invenisse aliquot eremi Patres tam observantes silentii, ut justo septennio, ne unicum quidem verbulum sibi passi sint excidere. *In reg. Mona.* 1.

B. Maria Magdalena de Pazzi, si qua novitia violasset regulam silentii, præter severam penitentiam, quam ei injungebat ipsa, quoque tempore, quod licebat colloqui, servabat silentium pro novitia, dicens: *Volo, ut Religio habeat plene, quod suum est.*

S. Thomas Aquinas, tam studiosè observavit silentium, ut ea de causa bos mutus a commilitonibus diceretur. *Suatus in vit. VII, Mart.*

S. Romualdus jam Senex per septennium inclusus in Scythia inviolabiliter tenuit silentium. S. DOM. *in vita.*

S. Andronicus cum S. Athanasia uxore sub virili habitu pariter monastico, nec illi cognita de facie, tum ii longissima peregrinatione Jerosolymitana, tum in eadem

necessitas cogit loqui. *Hom. xi, sup. Eze.*

UTILITAS. — S. Arsenio quærenti, qua ratione proficeret ad salutem, vox coelo delapsa dixit: Fuge, tace, quiesce, hæc sunt principia salutis. *S. EPHR. tr. xii, in apophth.*

Radulphus monachus postquam sexdecim annorum spatio, nec syllabam quidem pronuntiaret, excitato incendio dicens: sta ignis hac hora: flamma penitus conquievit: statim ignem extinxit, quæ virtus silentio ejus attributa est. *Th. CANTRIPRAT. l. II, apum. xiv, § 4.*

Cum duo monachi Cluniacenses capti a militibus barbaris, noctu silentii tempore loqui nollent, dux militum equo ferociter in illos irruit, sed equus phaleratus in latus resiliens sessorem humo affixit, quem secuta febris lethalis omnino extinxit. Missæ subinde sortis; ut unus eorum pro duce ne caretur nunquam in viros Dei ceciderunt, unde obstupefacti milites liberos eos dimiserunt. *Spec. Exemp. distinct. ix, p. 17.*

Cum B. Maria Oegniacensis aliquando a festo S. Crucis usque ad Pascha Domini, ne unum quidem verbum locuta esset, tam gratum id Deo fuit, ut ex Spiritu S. revelatione didicerit, eo vel maxime se impetrasse, ut sine poena Purgatorii migraret ad cælum. *SUR. xxiii, Jan.*

JUCUNDITAS. — S. Gertrudis de seipsa sic loquitur: Dedit mihi intelligere, quod tu, o unice cordis mei a diversis hominibus convitia, et persecutiones passus, expeteres a me domicilium cordis, ad requiescendum in eo. Hinc per tres illos dies (Baechanaliorem) quoties ad cor meum redis, videbaris mihi ad similitudinem languentis supra pectus meum decumbere. Per totos illos tres dies nihil investigavi, quo tibi gratiorem refecionem possem monstrare, quam ut orationibus, silentio, et cæteris afflictionibus pro emendatione hominum insudarem. *L. I, inst. xiv.*

DIGNITAS. — De Monasterio Claravallensi sub S. Bernardo scribit vitæ hujus S. auctor, quod media die mediæ noctis silentium a supervenientibus inveniebatur, præter laborum sonitus, et si Fratres in laudibus Dei occuparentur. Porro ipsius silentii ordo, et fama tantam apud sæculares homines supervenientes sui faciebat reverentiam, ut, et ipsi non dicam prava, vel otiosa, sed aliquid etiam, quod ad rem non attineret, ibi loqui vererentur. *Vit. l. I, vii.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, teste Cornelio a Lapide, tria dabat signa ex quibus quis perspicere an in monasterio aliquo vel collegio bona esset disciplina claustralis, scilicet si bene servaretur, clausura; si omnia loca essent nitida, et composita; si bene servaretur silentium, non essent fabulæ strepitus, clamores. Hinc si strepitum, aut sermonem tempore silentii ipse audiret, mox delinquentem ad se vocabat, et monebat. *In xxx, Isaia.*

B. Aloysius observantissimus erat legis silentii. idque duplici ex causa. 1. Quia apud Deum offendere verebatur; hinc illud crebro usurpabat: Qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir. 2. Quia cœlestes mentis delicie, quibus assiduo fruebatur omnem lætitiæ cupiditatem, quæ ex mutuis colloquiis hauritur, pœnitens extinguebant. Hinc longe jucundius illi erat tacere, quam loqui. *Vit. l. II, i.*

Jonnes Berchmannus interrogatus, quomodo silentii lex perfecte servari posset? respondit: Ego, si quis obvius mihi venit, submisso saluto: si quid interrogat, verbo unico respondeo, et vel alterum supervacaneum adicere caveo. (*Vit. p. 1 f. 36.*) Unde nunquam veteranus cum separato locutus est, nunquam legem silentii fregit. (*F. 66.*) Aliquando vero, cum pater quidam peregre adventans, longius sermonem protaheret, negavit, se habere facultatem diutius loquendi, ideoque eam peturus superiorem adivit. (*P. 2, f. 37.*) Inter tria, de quibus superiori singulis hebdomadis rationem reddebat, erat, an silentium servasset? (*F. 133.*)

Joannes Antonius Apulus Novitius, ut silentii legem servaret, sæpe in ore calculum gestabat. *Hist. Sec. p. 1, l. II, 18.*

P. Hieronymus Ocellus ut silentium accuratius custodiret, si qua re ingredebat, schedulæ eam inscribebat, eique a quo accipere posset, dedit. *P. GREG. ROSEFF., s. III, in M. S.*

Mortuus erat prope Neapolim Theologus quidam ex nostris, qui post mortem apparuit cuidam intimo suo socio, dixitque, se in Purgatorio graviter vexatum esse quod olim in Sacro aliquantulum confabulati essent, nec confessi; ipse proinde adhuc confiteretur. *Ann. Col. Nea. pol. 1605.*

EXEMPLA PROFANA.

Diogenes ad quemdam, qui se contentiosè Philosophum profidebatur: Vah miser, inquit, cum id, quod optimum est in vita Philosophi, corrupas, verbis tamen audes te Philosophum jactare: est autem Philosophi etiam munus tacere, cum res responsione digna non est. *STOBEUS, in ser. de tacit.*

Æschines Socraticus reprehensus de silentio, cum Socratem præceptorem habuisset: Non loqui solum, dixit, a Socrate, sed etiam silere, didici. In eodem sermone recenset, quod occurrit Soloni, homini pariter sapienti: Solon inter pocula tacitus, interroganti Perandro, an propter inopiam verborum, aut ob stultitiam taceret, respondit: Atqui nullus stultorum in convivio silentium præstare potest. Ex hisce veterum Philosophorum, aliisque similibus, quæ referre possem, responsis, aperte colligitur, ipsos etiam majorem partem perfectionis collocasse in custodia linguæ. *Ibid.*

Aristoteles Callisthenem auditorem suum ad Alexandrum mittens monuit, ut cum eo quam rarissime, aut quam jucundissime loqueretur, quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. *PLUTAR. in vit. Alex.*

Tradit Seneca, Gentiles in egressu templorum suorum hanc adhibuisse diligentiam, publice nimirum curabant proclamari, et divulgari silentium, acclamando: *Favete linguis, silentium observate.* *SENECA, de vit. beat.*

Refert Jovius in vita Solimani Torcarum Imperatoris, quod ipso ingrediente Rodhos urbem principalem Licie cum exercitu triginta millium militum, nec unus ex illis loqui ausus fuerit, ob prohibitionem ab Imperatore factam; unde hostiliter quidem curabant per urbem, ac sicut monachi silentium tenentes. *MANSI, disc. vii, n. 8.*

Cum quidam ad Cleanthem dixisset: Tu quid taces? atqui jucundum est, cum amicis confabulari. Jucundum quidem, respondit Cleanthes, sed quod jucundum est, eo magis in hoc amicis oportet concedere. *STOB. S. XXXIII.*

Refert Plutarchus, Catonem, cum ei diceretur: Improbant istam tuam taciturnitatem; sapienter conformiterque proposito nostro respondisset: Dummodo vitam non improbant: Ego vero tum demum tacitur-

nitatem meam abruptam, cum talia dicere valebo, quæ non sunt digna taciturnitate. *Poet. apud Man. disc. x, n. 3.*

Xenocrates apud Stobæum, singulis negotiis diei partes assignans, silentio quoque suam partem dabat. Harpocretem Philosophum, qui rebus omnibus silentium anteponebat, tamquam Deum Græci coluerunt, eumque digito labra comprimentem fingebant. Quantum cordi esset Pythagoræ, legistis. Corroborat hanc rationem naturalem Salomonis locus de tempore duplici tacendi, et loquendi, nunquam satis laudatus. Ad hoc incitamentum referre placet quam paucissimis, decem rationes colendi silentii, quas fusius explicat Turrecremata. Prima, quia vitantur peccata, quæ a loquacitate oriuntur. 2. Vitantur scandala dissentionum, et pericula, in quæ loquaces incurrunt. 3. Quia convenit statui discipulorum, silere, quales sunt religiosi, qui exercetur assidue in schola virtutum. 4. Juvat homines ad perfectionem, in qua Philosophi ipsi requirebant silentium. 5. Operatur ad veritatem Religionis, quæ sine silentii ratione aliqua vana reputatur. 6. Roborat hominem, cum portam obstruit hostibus. 7. Adjuvat pacem societatis, quæ in claustris maxime necessaria est. 8. Preparat ad contemplationem, et colloquium cum Deo. 9. Conservat fervorem devotionis. 10. Signum est sapientis, et argumentum prudentis viri. Ex his rationibus aliquot exemplificatæ sunt a me; nonnullæ in fructibus continentur, reliquæ sunt assidue meditatione dignissimæ. *STOB. Ser. cxxvi, Lud. Vives in l. III, e. v, de Civ. Dei.*

Pythagoras legem dedit suis Discipulis, ut per quinque annos tacerent, sique loqui adiscerent, et tu, inquit S. Bernardus, non vis tacere, cui virtus silentii propria est. *S. BERN. de ord. vitæ.*

Plinius de palatio Trajani Imperatoris loquens sic ait: Magna ante te, magna post te, juxta tamen maxima quies. Tantum ubique silentium, tam altus pudor, ut ad parvos Penates, et Larem angustum, ex domo Principis, modestiæ, et tranquillitatis exempla referantur. *In panegyrii Trajani.*

Apollonius Thyaneus, quod tacere nesciret, quinquennale Pythagoræ silentium sibi indixit, servavitque tam exacte, ut Imperatori interroganti, non voce, sed scripto, responderet. *NIGRONUS, in reg. xxxvii, com.*

Zeno, cum Legatos Antigonis Regis missos

Athenas cum nonnullis Philosophis ad cœnam invitasset, ac cœteri omnes verborum multitudine doctrinam suam ostentarent, solus ipse tacuit. Silentii causam percontantibus Legatis respondit, longe difficilius esse tenere, quam proferre sermonem. *TEXT. in offic. l. V, c. XXXVII.*

Grues Taurum montem transituræ, ne Aquilarum illic degentium insidias incurrant, et clamore se prodant, lapillo sibi os obturant. *PLUTARCH. de Solert. animal.*

Hirundines in Oppido Alviano, cum S. Franciscum concionantem, sua garrulitate impediissent, illo silentium imperante, mox conticuerunt. *Vita c. XXII.*

Alibi, cum plurima ranarum turba religiosæ plebis auribus obstreperet, Sacerdos Dei præcepit ut conticerent, et reverentiam sacræ orationis deferrent, ad quod imperium mox omnes accuratissimum servarunt silentium. *S. AMBR. l. III, de Virg.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut Aceps non dimittit Falconem, donec Ardeam videat: Nec venator canem, usque dum feram conspiciat; ita nec oris laxandum est frœnum, verbaque emittenda, donec utilitas appareat. *DREX. in Phaeth. c. XII, § 4.*

Sicut artifex peritus jaculandi statim scopum petit; ita qui artem loquendi, et silendi didicit, non multis verbis utitur, sed pauca ad rem pertinentia loquitur. *PLUTARC. in mor.*

Sicut oculos argento plenos, non nisi, cum manifesta necessitas, utilitas, aut charitas id exigat, reseramus; ita nec os, ubi unus ex predictis titolis non apparet aperire debemus. *S. DOROTH.*

Sicut sine clave aperiri nequit janua oclusa; ita oris nostri ostium nunquam aperire poterimus sine clave rationis; si illud servaverimus oclusum, muniti hæc clave nunquam errabimus. *S. CHRYS. in Ps. cx.*

Sicut navigamus, aliquando velis naves explicantes, aliquando anchoris frænantes retinemus; eadem gubernatio ob linguam adhibenda est, ut aliquando silentio reprimamus. *PLATO APUD MANSI, disc. X, n. 6.*

NECESSITAS. — Sicut qui thesaurum custodire cupit, ostium claudit; sic qui cupit animam suam custodire, os suum claudere debet. Hinc Sanct. Chrysostomus dixit: Os

nostrum perpetuo custodiamus, ei rationem quasi clavem adhibeamus. *S. BERNARDUS, VIII, 5, in die Cin. S. Chris. in Ps. cxl.*

Sicut avis solo pedis ungue illaqueata, licet totum reliquum corpus liberum habeat, nihil ei libertas talis prodest, cum totum adhuc corpus retineatur; ita quamvis Religiosus reliquos omnes astuti serpentis fugiat laqueos, nisi tamen omni diligentia simul custodierit linguam, seducit cor suum; nisi refrenaverit linguam suam, hujus vana est religio. *S. EPHREM. de malign. ling.*

Sicut fornaax, cujus os semper apertum est, non potest in se retinere fervorem; sic nec cor devotionis in se poterit gratiam conservare, cujus os non fuerit gratia silentii reclusum. Eandem hanc similitudinem in alio quodam auctore expressam reperio hæcæ verbis: Sicut elibani ore obstructo calor intrinsecus confoveatur, ita servato silentio gratia Spiritus Sancti in animo conservatur. *S. BERN. S. de Orb. vit.*

Sicut qui vult aliquem audire, a tumultu, et strepitu remotam esse oportet; ita qui Dei inspirationes, et illapsus divinos percipere cupit, colloquia, et conversationem cum hominibus fugere debet. *RODR. q. p. 2, tr. II, c. v.*

Sicut urbs patens, et absque murorum ambitu; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. *PROV. xxv, 27.*

Sicut qui equum regere cupit, frœnum ei circumdare debet; ita qui linguam suam moderari, et a damnis inferendis cohibere desiderat, frœnum silentii adhibeat, oportet. *Anonym.*

Sicut qui calorem hypocausti conservare vult, raro, nec sine necessitate, januam aperit; ita internus animi fervor, non sine oris accurata custodia, silentioque conservatur. *S. BERN. de pass. Dom. c. xxi.*

UTILITAS. — Sicut ignis, quando magis in unum colligitur, tanto amplius nutritur, et sursum flammam magis projicit; ita et mens que diutius intra se commorata fuerit, ardentius per amoris incendium in se uritur, et per desiderium elevatur in Deum; sed si tunc verba quædam protulerit, tota ignita, sapientie, nectare condita, veritatis splendore irridiata, et divinorum laudum suavitate plena erunt. *S. LAUR. Justin. de discipl. monast. c. xv.*

Sicut Matris officium est, non solum foetum concipere, sed etiam alvo retinere, amare, et nutrire, ut in lucem suo tempore

perfecte prodeat; ita prudentiæ quoque officium est, non solum imperare sermonem, sed prius eundem per silentium excoquere. Hinc Salomon ait: Os justi parturiet sapientiam. *NEREMB. in doctr. ascet. VIII, l. II, c. l.*

Sicut is, qui diversas inter se cogitationes agitat, facile decipitur; atleatus vero ad unum, difficillime; ita prefractor silentii demonum illusionibus obnoxius est, non item taciturnitatis amator, et sedulus custos. *RODR. p. 2, de petr. tr. II, c. vi.*

Sicut ii, qui canes latrantes, aut alvearia cum silentio transeunt, illesi manent; secus vero, qui cum iisdem altereantur; ita nullum ad se contra mordentium aculeos defendendum efficacius remedium est silentio. Hinc S. David dixit: Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. Obmutui, et humiliatus sum. *DREX. in Phaet. c. III, § 6.*

Sicut, si ager aliquis, hortus, vel pomarium sepe aut muro circumdatum est, adest spes, colligendi fructus non, ita, quando cujusvis transeuntis rapinæ expositum est; hoc idem accidit in custodia lingue; si refrenetur, si reprimatur discreto decentique silentio, copiose inde sperari possunt virtutum, ac meritum fructus. *MANSI dis. 1, n. 5.*

ÆQUITAS. — Sicut pater familias habens canem, qui dimissus, alios, imo et ipsum dominium, graviter læderet, haud dubie firma catena alligaret, aut cavea concluderet; ita cum sciamus, quanta damna cujusque lingue possessori suo intulerit, et etiam nunc inferat, merito eam intra duas januas oris, et dentium conclusam tenere debemus. *Anonym.*

Sicut Rheda Principis, aut Regis diligenter custoditur, caveturque sedulo, ne aut luto aut alia simili re inficiatur: ita qui firmiter credit, linguam suam esse vehiculum, per quod SS. Christi corpus in ventrem devehitur, merito operam dabit, ne per immeritatas, aut minus honestas loctiones deturpetur. *Anonym.*

MOTIVA.

Necessitas: Ob periculum peccandi (in multiloquio enim non deerit peccatum, teste Salomone) (PROV. x, 19.) aliæque damna incurrendi, qualia sunt devotionis, quietis, temporis, et sepe etiam famæ jactura; ut

enim, si dolium clarum, et multum sonum edat, cum pereulitur, arguitur vino carere; ita plerumque vacui virtutibus creduntur, qui garrulitati sunt obnoxii. Hinc S. Bernardus dicens: nemo sibi de Religionis habitu blandiatur, qui adhuc linguam suam non didicit religare; religa tuam linguam, si vis esse Religiosus, quia sine linguae religatione Religio vana est: Unde Patres sanctissimi Religionum Institutores, et eorum sequaces sapientissime (sicut a spiritu sapientiæ docti fuerant) districte instituerunt observationem silentii, non ignorantes, quia sicut urbs patens, et absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo spiritum suum cohibere. Hinc omnes boni tanto magis student silentium servare, quanto virtutum cultura vicinioris existit; unde de fratre quodam, qui discere volebat, et quasi in usum reducere lingue correctionem, legitur, quod per triennium quemdam lapidem portabat in ore; de alio vero, quod triginta annos non fuerat locutus quicquam. *S. BER. de pass. c. xxvii.*

Utilitas multiplex A. ad perfectionem assequendam, de qua sic loquitur Cassianus: Observare igitur in primis, et maxime tu Joannes, cui magis ad custodiendam hæc, quæ dicturus sum, ætas adhuc adolescentior suffragatur: ne studium lectionis, ac desiderii tui labor vana elatione cassetur, ut indicas summum ori tuo silentium. Hic est enim primus disciplinæ actualis ingressus, omnis quippe labor hominis in ore ipsius; et ut omnium seniorum instituta, atque sententias intento corde, et quasi muto ore, suscipias, ac diligenter in pectore tuo condens, ad perficienda ea potius, quam ad docenda, festines. *(CASS. col. 14, c. ix.)*

2. Ad Religionem conservandam, uti sapienter advertit Gerson dicens: Religionum fundatores considerantes multiplex in lingue vitio pendere animæ periculum, sanxerunt providentissime pro summo remedio jure pro loco, et tempore suis sequacibus silentium, certas penas, in robur sanctionum suarum, contra transgressores adjucentes. Et clarum est experientia docente, quod ubi censura hæc silentii servatur arctius, ibi religio viget laudabilius, et perfectius. **3. Adorationem fructuosam instituendam,** quam utilitatem S. Basilii sic proponit: Levavit se super se: se elevat supra se, quia Deum esuriens anima a terrenis se rerum oblutibus erigit, et in divinæ contemplatio-